

Strzeszczenie

Ze względu na brak wystarczającej ilości informacji na temat utraty witamin oraz pierwiastków śladowych w trakcie stosowania ciągłych terapii nerkozastępczych, celem niniejszej pracy doktorskiej było określenie szlaków utraty tych związków w wyniku zastosowanego leczenia. Wśród specjalistów zajmujących się ciągłymi terapiami nerkozastępczymi opinie na temat przyczyn niedoboru witamin i zaburzenia poziomu pierwiastków śladowych u chorych są podzielone. Główne hipotezy sugerują usuwanie tych związków wraz z ultrafiltratem, adsorpcję na błonach hemofiltrów, bądź niewystarczającą podaż witamin w diecie.

Biorąc pod uwagę wyżej wymienione wyzwania celem niniejszej pracy doktorskiej było opracowanie procedury zateżania, wyodrębniania i ilościowego oznaczania witamin rozpuszczalnych w wodzie (witamina C oraz witaminy z grupy B) i pierwiastków śladowych (Zn, Cu, Cr, Cd, Pb, Ni) z ultrafiltratów pacjentów poddawanych ciągłej terapii nerkozastępczej oraz jej praktyczne wdrożenie do praktyki klinicznej. Założono, iż opracowana procedura zostanie wdrożona do praktyki klinicznej na Oddziale Intensywnej Terapii Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego.

W pierwszej kolejności sprawdzono czy usuwanie witamin rozpuszczalnych w wodzie jest wynikiem ich sekwestrowania się na powierzchni hemofiltrów. Wykazano brak sekwestrowania się witamin na hemofiltrach stosowanych w aparatach ciągłych terapii nerkozastępczych, co wskazuje na możliwość ich usuwania wraz z ultrafiltratem. Z tego też względu, w kolejnym etapie badań opracowano metodyki izolacji i oznaczania witamin oraz wybranych pierwiastków śladowych w próbkach biologicznych.

W wyniku przeprowadzonych badań opracowano i poddano walidacji kompleksową procedurę oznaczania witamin rozpuszczalnych w wodzie i wybranych pierwiastków śladowych. Ponadto przeprowadzono serię badań próbek klinicznych, w wyniku których w ultrafiltratach oznaczono witaminy rozpuszczalne w wodzie i pierwiastki śladowe, m.in. takie jak: kadm, ołów, nikiel, chrom, miedź, cynk.

W toku prowadzonych badań dokonano optymalizacji analizy 12 witamin rozpuszczalnych w wodzie w jednym przebiegu chromatograficznym, z zastosowaniem HPLC-UV/Vis oraz LC-MS/MS. Do oczyszczania próbek ultrafiltratów przetestowano przydatność żywic jonowymiennych Amberlite XAD 2, DEAE Sephadex oraz mieszaniny tych żywic w stosunku wagowym 2:1, technikę SPE oraz odwróconą osmozę. Przeprowadzone badania wykazały wysoką zdolność oczyszczania żywicy DEAE Sephadex. Metodykę izolacji i oznaczania 12 witamin w ultrafiltratach z zastosowaniem żywicy

jonowymiennej do oczyszczania próbek oraz LC-MS/MS jako techniki oznaczeń końcowych poddano walidacji. Powyższą metodykę zastosowano do analizy próbek ultrafiltratów pochodzących od pacjentów poddawanych ciągłej hemodiafiltracji, a w analizowanych ultrafiltratach wykazano obecność większości witamin: B1, B2, B3 w formie amidu kwasu nikotynowego, B5, B7 i dwie formy witaminy B6 (pirydoksal i pirydoksamina). Nie wykryto natomiast witaminy B12, a stężenie wykrytych witamin: B9, B6 w postaci pirydoksyny i B3 w postaci kwasu nikotynowego oscylowało na poziomie LOQ lub było poniżej granicy oznaczalności.

Przetestowano kilka metod przygotowania próbek ultrafiltratów do oznaczania pierwiastków śladowych. Do roztworzenia próbek biologicznych zastosowano ostatecznie mineralizację stężonym HNO_3 wspomaganą promieniowaniem mikrofalowym, jako metodę oznaczeń końcowych zastosowano ASA. Opracowaną metodykę MAE/ASA poddano walidacji - może być ona z powodzeniem stosowana do oznaczania wybranych pierwiastków śladowych w próbkach ultrafiltratów. Wyniki badań uzyskanych w ramach niniejszej pracy wskazują na usuwanie wraz z ultrafiltratem powstałym na skutek zastosowanej terapii takich pierwiastków jak: kadm, ołów, chrom, cynk oraz nikiel. W większości badanych ultrafiltratów stężenie miedzi nie przekroczyło stężenia $0,1 \mu\text{g/l}$.

Wyniki badań uzyskanych w ramach niniejszej pracy jednoznacznie potwierdzają usuwanie niektórych witamin rozpuszczalnych w wodzie oraz pierwiastków śladowych wraz z ultrafiltratem, co pozwala wnioskować o konieczności monitorowania pacjentów poddawanych terapii nerkozastępczej.